

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: sotsiaalsained	Õppeaine: inimeseõpetus
I kooliaste	2. klass	Tundide arv: 1
Õppeaine kirjeldus		
<p>Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma, vastutustundlikult oma suhteid kujundama, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.</p> <p>Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamusevalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.</p> <p>Õppetegevused muutuvad põhikooli kolme kooliastme jooksul lihtsamatest keerukamateks, ent peavad olema õpilasele mõistetavad ja tähenduslikud ning toetama arusaama õpitava vajalikkusest. Inimeseõpetus on kontsentriiline õppeaine, mille võtmeteemasid käsitletakse igal kooliastmel, arvestades arengulist käsitlust. Inimeseõpetuses võib teemasid käsitleda nii üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste, teadmiste ja väärtuste põhjal õpitulemused. Õpitavat käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seonduvalt, kusjuures õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid.</p> <p>Inimeseõpetuse I kooliastme teemad ja õpitulemused lähtuvad õpilase minast (huvid, omadused jms) ja tema eluga kõige lähemalt seotud igapäevaelu teemadest nagu suhted pere ja sõpradega, tervis, käitumisnormid jms. Eesmärgiks on, et laps oskab märgata, mõista ja selgitada enda ja tema eluga otseselt seotud küsimusi. I kooliastme inimeseõpetuses käsitletakse ka ühiskonnaõpetuse teemasid nagu Eesti Vabariik, kodukoht, reeglid, õigused ja kohustused lapse seisukohalt jms.</p>		
Õpitulemused:		Metoodilised soovitused, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Teema: Mina Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab enda huvisid ja tegevusi; • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda; • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi. 		<p>Diskussioon ja vastavasisuline laste- ja/või noorsookirjanduse lisalugemine.</p> <p>Paaristöö, diskussioon, rühmatöö, väikestes rühmades; enesehindamine.</p> <p>Õppemängud.</p>
<p>Teema: Mina ja tervis Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust; 		<p>Diskussioon teemakohaste lasteluule ja -kirjanduse katkendite või multifilmide üle.</p> <p>Dramatiseering, juhtumianalüüs.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • nimetab mõningaid haiguste tunnuseid; • teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi. 	Jutu kirjutamine. Õppemängud. Arutelud. Paaris- ja rühmatööd. Rollimängud.
<p>Teema: Mina ja minu pere Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest; • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas 	Diskussioon ja rühmatöö vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. Õppemängud. Õpetaja juhitud arutelu, miks on oluline iga pereliikme panus kodus? Mõttekaart: Minu õigused kohustused kodus, koolis ja lähiümbruses Lastega filosoferimine: õigus, kohustus, vastutus.
<p>Teema: Mina ja Eesti Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab kaardilt Eesti ja kodukoha; • nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva; • teab, kes on Eesti Vabariigi president; • tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümboolikat; • teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku; • võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt; • toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest; • selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja. 	Teemakohased multifilmid. Joonistus, luuletus teemal „Minu Eesti“. Viktoriin. Õppekäik ning sellel nähtust ühise kollaaži loomine. Tähtpäevade kohta miniuurimused nt rühmatööna. Tähtpäevade alias. Lühijutt/joonistus „Kuidas ma tähistan ...“ Arutelu - millised tähtpäevi tähistatakse õpilaste peredes ja kodukohas ning kuidas? Millised on kodukoha tavad ja kombed tulevikus? Meie klassi tavad ja kombed nüüd ja 10 aasta pärast.
<p>Teema: Mina: aeg ja asjad Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planeerib oma päeva ja nädalat terviseteadlikult; • toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada; • sõnastab enda õppimise eesmärged ja seostab neid enda huvidega; 	Päeva- ja nädalakava koostamine. Arutelu – kuidas aega jagada? Olulised/vähemolulised tegevused. Teemapäev: kodukohas kasutatavate asjade väärtus lähtudes nende loomiseks või ehitamiseks tehtust. Loovtöö: isiklik õpimapp - mina ja minu meeled õppimisel.

<ul style="list-style-type: none"> • seostab igapäevavalikuid tuleviku eesmärkidega. 	<p>Võistlusmäng grupitööna: milleks on vaja matemaatikat/ inglise keelt/ inimeseõpetust ... (ja teisi õppeaineid), et olla tark ja tubli?</p> <p>Individuaalne õpimapp. Sõnastab mõne oma huviga seoses eesmärgi, mida soovib saavutada. Selgitab mida eesmärgi saavutamiseks teha plaanib. Kindla ajavahemiku järel selgitab kuidas ta eesmärgi saavutamine õnnestus ja mida võinuks teha teisiti.</p> <p>Loovülesanne. Mina suurena.</p>
Õppesisu:	
<ul style="list-style-type: none"> • Mina. • Mina ja tervis. • Mina ja minu pere. • Mina ja Eesti. • Mina: aeg ja asjad. 	
Põhimõisted:	
<p>Mina. Oma tugevuste (sh tunnused, omadused ja tegevused) välja toomine. Positiivne suhtumine endasse ja teisesse. Kehalised muutused ja austus erinevate kehade ja sugude suhtes. Minu erinevused ja sarnasused teistega. Sallivus. Tervis. Tervise eest hoolitsemine. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, kehaline aktiivsus. Keha eest hoolitsemine. Terve ja haige inimene. Abi saamise võimalused. Vajadusel abi kutsumine. Kodu. Erinevad pered. Pereliikmete tegevus ja rollid. Hoolitsemine, abistamine, kaasamine ja pereliikmetega arvestamine. Vastutus, õigused ja kohustused peres, koolis ja lähiümbruses. Eestimaa ja kodukoht. Eesti pealinn. Eesti Vabariigi sünnipäev. Eesti president. Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid. Oma kodukoha olulised paigad ja inimesed. Eesti rahvakombed ja tavad minevikus ja tänapäeval. Kodukoha inimeste tavad ja kombed. Oma klassi tavad. Enda roll tavade ja kommete hoidja ja kandjana. Mina: aeg ja aja planeerimine. Mina ja asjade väärtus teiste väärtuste seas. Erinevad meeled oma õpitegevuse ja vaba aja tegevuse kavandamisel. Oma õpitegevuse eesmärkide seos oma huvide ja võimetega. Oma igapäevavalikute seos oma tuleviku eesmärkidega.</p>	
Kooli väärtuste arendamine:	
<ul style="list-style-type: none"> • KOOSTÖÖ – lõiming erinevate ainetundidega, paaris- ja rühmatööd • ETTEVÕTLIKKUS – klassi- ja kooliürituste planeerimine, osalemine (nt laadad), õppekäigud • LOOVUS – teemade kohta loovülesannete täitmine • KESKKONNAHOID – oma kooli- ja kodukoht • TERVIS – liikumist võimaldavad ülesanded tundides 	
Lõiming:	Hindamine:

<p>Vertikaalne lõiming õppeaine sees. Horisontaalne lõiming 2. klassis õpitavate ainete vahel. Üldpädevuste lõiming õppeainesse (õppimisoskused, suhtlemisoskused, probleemilahendusvõime, ettevõtlikkuse arendamine). Iseseisva õppimise päevad.</p>	<p>Õpilase teadmisi, oskuseid ja vilumusi hinnatakse suuliste ja kirjalike sõnaliste hinnangutena. Kokkuvõttes hinnangus kajastub, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud, tuuakse esile õpilase edusammud ja juhitakse tähelepanu arendamist vajavatele oskustele. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.</p>
---	--

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

I kooliastme lõpetaja:

- 1) näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukoha asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukoha sümbolikat, olulisi inimesi ja paiku;
- 2) väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse;
- 3) mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel;
- 4.) teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused;
- 5) mõistab üldtunnustatud käitumisharjumuste ja seaduste järgimise vajalikkust;
- 6) tunneb liiklusreegleid;
- 7) teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust;
- 8) märkab inimeste erinevaid omadusi ja arvamusi;
- 9) mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust;
- 10) teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida;
- 11) teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana;
- 12) suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse;
- 13) oskab oma tervist hoida;
- 14) teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest;
- 15) oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist;
- 16) oskab kasutada lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi;
- 17) teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana;
- 18) mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: sotsiaalsed	Õppeaine: inimeseõpetus
I kooliaste	3. klass	Tundide arv: 1
Õppeaine kirjeldus		
<p>Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma, vastutustundlikult oma suhteid kujundama, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.</p> <p>Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. Väärtuskasvatuse hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamusevalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.</p> <p>Õppetegevused muutuvad põhikooli kolme kooliastme jooksul lihtsamatest keerukamateks, ent peavad olema õpilasele mõistetavad ja tähenduslikud ning toetama arusaama õpitava vajalikkusest. Inimeseõpetus on kontsentriiline õppeaine, mille võtmeteemasid käsitletakse igal kooliastmel, arvestades arengulist käsitlust. Inimeseõpetuses võib teemasid käsitleda nii üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste, teadmiste ja väärtuste põhjal õpitulemused. Õpitavat käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seonduvalt, kusjuures õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid.</p> <p>Inimeseõpetuse I kooliastme teemad ja õpitulemused lähtuvad õpilase minast (huvid, omadused jms) ja tema eluga kõige lähemalt seotud igapäevaelu teemadest nagu suhted pere ja sõpradega, tervis, käitumisnormid jms. Eesmärgiks on, et laps oskab märgata, mõista ja selgitada enda ja tema eluga otseselt seotud küsimusi. I kooliastme inimeseõpetuses käsitletakse ka ühiskonnaõpetuse teemasid nagu Eesti Vabariik, kodukoht, reeglid, õigused ja kohustused lapse seisukohalt jms.</p>		
Õpitulemused:	Metoodilised soovitusel, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused	
<p>Teema: Mina Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi • nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas 	<p>Diskussioon ja paaritöö vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel.</p> <p>Loovtöö: plakat, poster.</p> <p>Mõistekkaart.</p> <p>Teemapäev.</p> <p>Kampaania/plakat/flaier.</p> <p>Multifilmid</p> <p>Rühmatöö. Meie kohustused.</p> <p>ÜRO lapse õiguste konventsiooniga tutvumine.</p>	

<p>Teema: Mina ja tervis Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none">• toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve• selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste• teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi	<p>Diskussioon.</p> <p>Mõistekaart.</p> <p>Rühmatöö.</p> <p>Probleemülesande lahendus paaris- ja rühmatöös.</p> <p>Rollimängud. Videod. Õppemängud.</p> <p>Loovülesanne: <i>Doktor mina</i>. Annab nt plakati kujul soovitusi enda ealistele tervisliku eluviisi teemal .</p> <p>Demonstratsioon ja praktiline tegevus.</p> <p>Juhtumianalüüs.</p> <p>Külalistund: kooliõde või kiirabitöötaja.</p>
<p>Teema: Mina ja teised Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none">• toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida• põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust• demonstreerib õpituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist• tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid• kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist• märkab liiklusohutlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks• teab, et vägivald on eri vormid;• selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua	<p>Diskussioon ja paaritöö vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel.</p> <p>Juhtumianalüüs.</p> <p>Rühmatöö.</p> <p>Rollimäng. Kooli kodukorra põhjal etendada kooli igapäevaeluga seotud situatsioone ning välja tuua, mis kooli kodukord nende kohta ütleb.</p> <p>Töö tekstiga. Kooli kodukorrast leida õpetaja antud küsimustele vastused. Õpilaste hinnangud, kui hästi nad kooli kodukorda tunnevad.</p> <p>Näitlikustamine.</p> <p>Multifilmid:</p>

<ul style="list-style-type: none"> • teab abi saamise võimalusi inimväärikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald • demonstreerib õpituatsioonis abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalda korral • selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust 	<p>Paaristöö. Õpilased individuaalselt panevad kirja 5 liiklusreeglit ja vahetavad pinginaabriga tööd. Pinginaaber lisab juurde, mis juhtub, kui neid mitte järgida.</p> <p>Individuaaltöö. Õpilase joonistus oma kooliteest. Joonistusele märkida juurde kooliteel paiknevad ohukohad. Juurde kirjutada, kuidas õpilane nendes olukordades ennetavalt käitub.</p> <p>Rühmatöö. “Minu unistuste tee kooli”</p> <p>Arutelu: milline on hea sõber? Loovtegevus: sõbrale kirja kirjutamine.</p>
<p>Teema: Mina: teave ja asjad Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loetleb erinevaid teabeallikaid • leiab infot erinevatest allikatest • võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest • kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte • selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel • teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine • hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine 	<p>Töö erinevate teabeallikatega.</p> <p>Diskussioon, paaristöö, rühmatöö.</p> <p>Rollimäng.</p> <p>Multifilmid:</p> <p>Ülesanne. Jäätmete sorteerimine. Ühendab jäätmed õigete nimetustega sorteerimise nõudel.</p>
<p>Õppesisu:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Mina. • Mina ja tervis. • Mina ja teised. • Mina: teave ja asjad. 	
<p>Põhimõisted:</p>	
<p>Mina. Igähe väärtuslikkus. Positiivne suhtumine endasse. Inimeste erinevused: bioloogiline ja sotsiaalne. Sallivus. Inimeste õigused ja kohustused. Vastutus. Laste õigused ja kohustused: peres, koolis, lähikonnas. Vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis. Tervislik eluviis. Terviseriskid. Hoidumine tervist ohustavatest olukordadest. Esmaabi. Abi saamise</p>	

<p>võimalused. Seadused, reeglid (sh liiklusreeglid) ja käitumisnormid ning nende järgmine. Turvaline käitumine liikluses koduteel ja koduümbruses. Vägivald ja selle erinevad vormid. Vägivaldse käitumise negatiivsed tagajärjed. Abi saamise võimalused koolikiusamise ja teiste vägivaldse käitumise ilmingute korral. Sõprus ja sõpruse hoidmine. Koostöö vajalikkus. Hoolitsemine ja abistamine ning prosotsiaalse käitumise väärtustamine. Heategemine ja heategevus. Teave. Erinevad teabeallikad, nende kasutamine ja usaldusväärsus. Meedia kasutusvõimalused ja ohud. Turvaline meediavahendite kasutamine. Raha. Raha teenimine, kasutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste plaanimine. Keskkonna hoidmise võimalused säästlikul tarbimisel. Enda võimalused keskkonna hoidmisel lähiümbruses.</p>	
<p>Kooli väärtuste arendamine:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • KOOSTÖÖ – ainetevaheline lõiming, paaris- ja rühmatööd, sallivus, heategemine, teemapäevad • ETTEVÕTLIKKUS – klassi- ja kooliürituste planeerimine, osalemine (nt laadad), raha ja selle teenimine, teemapäevad • LOOVUS – erinevad strateegiad, loovad lahendused, loovülesanded, loovtegevused, teemapäevad • KESKKONNAHOID – säästlik tarbimine, lähiümbruse keskkonnahoid • TERVIS – liikumist võimaldavad ülesanded tundides, tervislik eluviis 	
<p>Lõiming:</p>	<p>Hindamine:</p>
<p>Vertikaalne lõiming õppeaine sees. Horisontaalne lõiming 3. klassis õpitavate ainete vahel. Üldpädevuste lõiming õppeainesse (õppimisoskused, suhtlemisoskused, probleemilahendusvõime, ettevõtlikkuse arendamine). Iseseisva õppimise päevad.</p>	<p>Õpilase teadmisi, oskuseid ja vilumusi hinnatakse suuliste ja kirjalike sõnaliste hinnangutena. Kokkuvõtvas hinnangus kajastub, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud, tuuakse esile õpilase edusammud ja juhatakse tähelepanu arendamist vajavatele oskustele. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.</p>
<p>Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:</p>	
<p>I kooliastme lõpetaja: 1) näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukoha asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukoha sümboolikat, olulisi inimesi ja paiku; 2) väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse; 3) mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel; 4) teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused;</p>	

- 5) mõistab üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust;
- 6) tunneb liiklusreegleid;
- 7) teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust;
- 8) märkab inimeste erinevaid omadusi ja arvamusi;
- 9) mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust;
- 10) teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida;
- 11) teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana;
- 12) suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse;
- 13) oskab oma tervist hoida;
- 14) teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest;
- 15) oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist;
- 16) oskab kasutada lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi;
- 17) teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana;
- 18) mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.